

Előfizetési ár:

Egész évre	4 K.
Fél évre	2 K.
Negyed évre	1 K.
Egyes szám	20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszeres egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ

m. kir. erdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Havasok és azok modern berendezése. (Marinović Milán.)

A fenyőszálfaanyagok értékesítéséről. (Kolozs József.)

Az amerikai rezgőnyárfa szerepe az újraerdősítésnél.

A fák keménysége.

A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

A hivatásos vadász fegyveréről. (Schneider Árpád.)

«Az Erdő» 1915. évi tiszta jövedelme.

Gazdasági tanácsadó: Hogyan neveljük a méhanyákat? (Ignác Sándor.) — Miképen akadályozhatjuk meg, hogy tyúkjaink föltre tojjanak? (Bászel Elek.) — Trágyagödörök körülültetése. — Hogyan mutatkozik gyümölcsfáknál a trágyaszükséglet? — Bélkorhadat gyümölcsfák kezelése.

Különjélek: Halálozás. — Özvegyek és árvák háborús segélye. — Vezérfonal a vizslaidomításhoz. — Gummitárgyak konzerválása. — Kérelem «Az Erdő» t. olvasóihoz. — Elfogott hadifoglyok.

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei: Nyugtázás. — Kérelem.

Hivatalos közlemények: Az állami alkalmazottak által hivatalos kiküldetések alkalomával a szabályszerű illetményeken felül napi-díjpótléknak és fuvarpénzpótléknak felszámíthatása tárgyában. — Erdőgazdasági munkásoknak és alkalmazottaknak a népfelkelői szolgálat alóli felmentése. — Az államerdészeti nyugdíjasok ésilletve nyugdíjresek részére engedélyezett tűzifa mennyiség kiszolgáltatása tárgyában.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Havasok és azok modern berendezése.

Irta: *Marinović Milán* kir. s. erdőmérnök.

A fák bizonyos igényeket támasztanak a klíma és a talaj iránt. Ha az igényeknek mind a kettő megfelel, a fa kifogástalanul fejlődik, míg viszont gyengébb talaj és hidegebb klíma a fa gyengébb növekedését okozza. Ezt a közismert tényre észre veheti bárki, ha magasabb hegyet mászik meg. Bizonyos magasságon túl, a fák magassága csökken, koronájuk mindig lejjebb és lejjebb ereszkedik s a zárlat ritkul. Itt-ott a fák között meghúzódik egy-egy tisztás, a melyen apró borókabokrok meglapulva tengetik életüket. Minél feljebb jut az ember, annál nagyobbak lesznek a tisztások, a fák pedig már csak csoportosan jelentkeznek, gúlaalakot öltenek és koronájukkal a földet érik.

Még magasabb régiókban eltűnnek a fák, a kövér fűvek vagy borókával borított tisztások összeérnek s a fű, vagy boróka, vagy egyedül, vagy henyefenyő és havasi éger társaságában, mint valami puha szőnyeg borítja a talajt.

Imitt amott meg megszakítja a környezet egyhangúságát egy-egy csenevész lúczfenyő vagy jegenyefenyő, a mely koronáját büszkén a többi fa fölé emelni merészkedett; nem tudván azonban megbírkózni a havasokon átszáguldó szélvészszel, száraz, égfelé nyúló csúcsával éktelenkedik.

Ebben a régióban, menten a mindennapi élet gondjaitól, a hol az ember zavartalanul élvezi a levegő frissességét, tiszta kék égboit alatt, a hol a turista megfedkez az út nehézségeiről s gyönyörködve élvezheti a havasi virágok tarka színpompáját, a természet szépségétől ihletett pásztorok havasi kürtjeinek titokzatos hangjain elmélázva búcsúzik a magashegységi erdész az ő világától, az erdő-től, mert itt kezdődik az ő hivatásának másik köre a havasi legelők régiója.

Ezek a legelők a vegetáció utolsó képviselői, mert felettük csak a magas hegyek sziklás csúcsai és az örök hó országa uralkodik.

A havasi legelőkre különösen a nyugati népek fordítanak kiváló gondot, mert ezek képezik az ő főkeresetüknek, a marhatenyésztésnek és tejgazdaságnak az alapját.

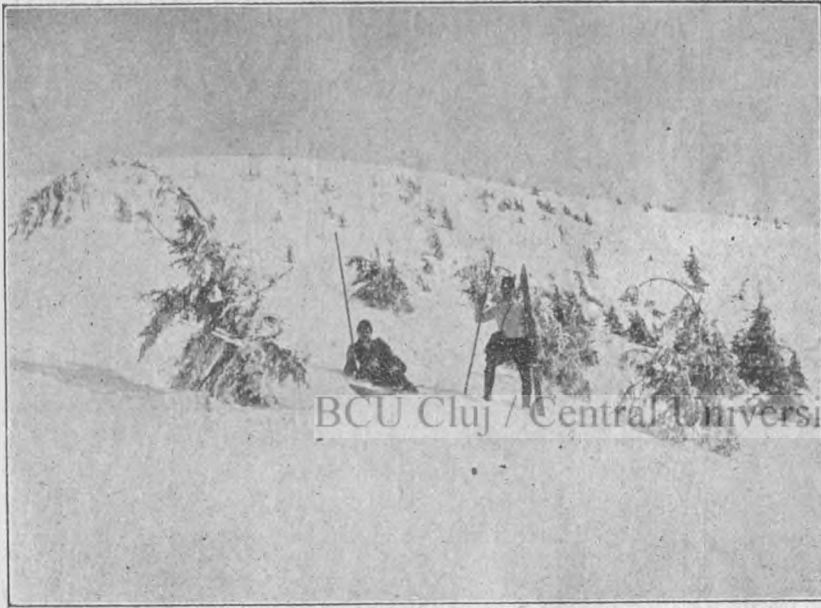
A havasok berendezése és ezzel kapcsolatban a marhatenyésztés kérdése nagy fontossággal bír, mert a laikusok a helyett hogy a rétek és legelők okszerű berendezésére nagyobb gondot fordítanak, az erdőtől követelnek olyasmit, a mit az észszerűen nem nyújthat. Nincs szándékunk ez alkalommal azokat a módokat tárgyalni, a melyekkel többen a marhatenyésztésen az úgynevezett legelő és ligetes erdők berendezésével segíteni óhajtanak, hanem célunk, a havasi legelők modern berendezését ismertetni.

A havasok hazája Svájc. Ott keletkezett az alpesi gazdálkodás csirája és ott fejlődött ki ez a gazdálkodás a legjobban. Tőlük vették át a többi népek a módokat, melyeket otthon a saját viszonyaikhoz képest változtattak és tökéletesítettek.

Ha valaki a máramarosi kincstári havasok modern

berendezéseit megnézi, csodálkozni fog azon, hogy mi-képen fejlődhetett olyan magas fokra pár év alatt ez a havasi gazdálkodás. Pedig a dolog egyszerű, a mennyiben a földművelésügyi miniszterium 1902. évben kiküldött néhány máramarosi erdészt Svájcba és Tiroloba az ottani havasi gazdálkodás tanulmányozása végett s ezek rövid idő alatt gazdag tapasztalatra és bő ismeretekre tettek szert, hogy annak itthon a legjavát adják és érvényesít-sék. És a mit az ottani nép százados gyakorlat útján ért el, ezt itt mint alapot rakták le, melyen gyors tempóban fejlődik a magyarországi havasok modern gazdasága.

Önkéntelenül is felvetődik a kérdés, hogy miért van-e ezzel az alpesi berendezéssel és egyáltalában az egész havasi gazdálkodás vezetésével éppen az erdészek megbízva, a kik amúgy is túl vannak munkával terhelve, mikor ez a gazdasági ág tisztán mezőgazdasági jellegű?

Az 1726 m. magas Sesul havas 2 m. vastag hóréteggel.

A felelet magától kinnálkozik, ha a havasi legelők mivoltát ismerjük.

A mint láttuk, ezek a legelők nem nagy áttekinthetetlen fűves térségek, hanem a pázsitot különféle havasi fák és cserjék kisebb-nagyobb csoportjai vagy egyes példányai szakítják meg. Azért nem is lehet éles határvonalat húzni az erdő és a legelő közt, mert az egyik a másikba úgy-szólván észrevétlenül megy át. Tapasztalat szerint mondhatjuk, hogy a havasi legelők ott kezdődnek, a hol a zárlat már annyira meg van szakítva, hogy a terület felét gyepphorítja és a hol a fa eltörpült, a koronája földig ér és műszaki czélokra alkalmatlan.

Ez körülbelül 1500 m. tengerszín feletti magasságban van.

Igaz, hogy a lúczfenyő néha 1600 m. fölé is emelkedik és hogy a havasi legelők néha 1000 m. alá is lemennek, de ebből csak az következik, hogy az erdő felső határa mindinkább lejjebb száll. Ennek az oka az erdő pusztításában, a havasok rendetlen és szüntelen legeltetésében, valamint abban rejlik, hogy a hegységi lakók legelőjüket

az erdő rovására bővíteni iparkodnak, mivel a legelők látszólag nagyobb gazdasági előnyt nyújtanak.

Ehhez második tényezőként járul maga a természet is. A zord klíma úgyszólván minden természetes erdőfel-újulást kizár. Télen óriási hórétegek borítják a havasi tájakat. (L. 1 k. 1726 m. magas Sesul-havas két méter magas hóréteggel.) Mikor ezek tavasszal elolvadnak, úgy ezek, mint a szakadatlan esőzések és felhőszakadások, oly nagy vízrohamokat okoznak, melyek könnyűszerrel lemossák azt a kevés talajt is, a melynek eddig az erdő támasztéka volt. Ennek következtében keletkeznek azután a lavinák, a morénák és talajszúsások, ettől duzzadnak meg a hegyi patakok és rohannak vad erővel a völgyekbe, ahol kavicstengerrel sok termőföldet tesznek tönkre, megsemmisítenek közlekedési eszközöket és más emberi tevékenység gyümölcseit dobják az enyészet martalékául.

A hegyek kopárokra lesznek s nemcsak gazdasági szempontból válnak hasznavehetetlenekké, hanem mindig újabb és újabb károk és szerencsétlenségek kútforrásaivá lesznek. Hogy ezeket a károkat megakadályozzuk és a talajt megint termőképessé tegyük, ahhoz sokszor milliók szükségesek és sok évtized és nagy fáradság. Azok a törpe fászkák, melyek a havasokon egyenkint árván állanak, a borókák sűrű csoportjai, a henyefenyő átjárhatatlan rengetegei és a legelők zöld gyeptakarója, tehát ugyanazt a hivatást teljesíti, mint a véderdők, sőt még fokozottabb mértékben, mert minden bajt már csirájában elfojtanak.

Ha nem volna egyéb ok is, már az eddigiekből világosan kitűnik, hogy a havasi legelők gondozását csak erdészekre lehet bízni. Mert ki van jobban hivatva a felett örködni, hogy az erdő felső határa lejjebb ne szoruljon, hogy a szegény talaj megköttessék és hogy a további pusztulást megakadályozza,

hogy a kopár havasokat befásítsa, rajtuk erdőcsoportokat létesítsen és neveljen és a pusztulófélben levő fatenyészetet fenntartsa, a pusztulástól megóvja? mint az erdész. Kinek volna másnak feladata, mint az erdésznek, hogy a hegyi patakokat mindjárt eredetüknél, a hol romboló hatásuk még nem nagy, szabályozza. Azért nem is csodálható, hogy a svájci törvények az egész magashegységi gazdálkodást és pedig úgy az erdőgazdaságot, mint a havasgazdaságot a talajkötéssel és fatenyésztéssel amúgy is hivatásszerűen foglalkozó erdészekre bízta.

Természetesen azért, hogy a havasokat erdészek kezelik, az állattenyésztés és tejgazdaság nem szenved. Az erdészet szabad kezét enged, úgy az egyiknek, mint a másiknak és mind a kettőt a lehetőségig támogatja. Az erdészet csak arra törekszik, hogy a legeltetés okszerűen gyakoroltassék és hogy a legeltetés ne álljon ellentétben az erdők fenntartásával és a havasok alatt fekvő földrészek érdekeivel. Látjuk tehát, hogy az erdészeket mily közvetlenül érinti és érdekli a havasgazdaság.

A havasi gazdálkodás azokon a legelőterületeken folyik, a melyek az erdők felett az örök hó határáig terjednek. Itt a marha csoportosan és csak nyári idény alatt legeltethető. Így a havasok fűterméke közvetve vagy tej vagy tejtermékek, avagy hús alakjában kerül a piacra. Ha zsaroló gazdaságot űzve, évenként felhasználjuk ezeken a fűvet, akkor megfosztjuk a legelőt azoktól az ásványi tápanyagoktól, a melyeket a fű felhasználott és ezáltal a legelők ereje gyengül. A célszerű, modern gazdálkodásnak pedig az a célja, hogy a talaj kimerülését ne csak megakadályozza, hanem hogy a talajt javítsa s annak termőerejét fokozza. Két mód van, mely e cél elérését elősegíti: közvetett és közvetlen. Ha kelletténél több marhát bocsátunk a legelőre, akkor a marha nemcsak leleget és letapossa a fűvet, hanem lekopasztja még azokat a cserjéket is, a melyek a talajt védeni vannak hivatva. Ha a legelőre bocsátandó marha számát apasztjuk, nem javítjuk ugyan közvetlenül a talajt, de azáltal, hogy a fűnek és cserjének megsemmisítését és így a talaj elkopárosodását megakadályozzuk, oly munkát végzünk, melylyel ha közvetve is, mégis javítjuk és védjük a talajt. A talaj értékének fokozásánál tehát az első követelmény a legeltetés szabályozása.

Elsősorban meg kell tehát láthatóan jelölni, hogy hol végződik az erdő és hol kezdődik a legelő. Továbbá meg kell állapítani, hogy hány darab marhát szabad valamelyik legelőre hajtani és meg kell határozni, hogy mikor szabad a marhát a legelőre bocsátani és meddig lehet ott tartani. A legeltetést egyenletesen kell gyakorolni, hogy egyik legelő se legyen túl legeltetve és viszont felesleges fű se maradjon a legelőn.

Az észszerű gazdálkodás érdekében a legelőkön jó istállókat, majoros lakásokat, itatókat és vályúkat kell építeni, illetőleg elhelyezni, a gyors közlekedés előmozdítására pedig jó utakról gondoskodni.

Mind ezek oly munkálatok, a melyek a modern havasgazdaság alapját képezik; ezek, ha közvetve is, sokban hozzájárulnak a havasi legelők termőképességének javításához.

A talaj értékének közvetett fokozása oly munkálat, melyeket másutt is végeznek a talaj termőképességének emelése érdekében. A mocsaras talajt lecsapoljuk, a száraz talajt öntözzük a vízmosásokat megkötjük és beerdősítjük. A benőtt talajt a cserjéktől és a gyomoktól a terméketlent a kövektől megtisztítjuk. Azokat az ásványtartalmú anyagokat, melyeket a fű a talajtól elvon, trágyázással visszaadjuk a talajnak.

*

Havasgazdaságok alakítása. «Egy havas» alatt oly nagyszámú legelőt kell érteni, mely képes egy nyári idény alatt (mely rendszeren 100 nap) bizonyos számú felnőtt szarvasmarhának elegendő táplálékot nyújtani. Ez 25 és 200 szarvasmarha között változik.

Egy ilyen havas képez egy havasgazdaságot. Lehet azonban egy nagyobb havasi legelőt több kis havasgazdaságra osztani, valamint több kis havast egy nagy gazdasággá egyesíteni. Egyes gazdaságok nagyságát a lokális

viszonyok mellett a gazdálkodás intenzivitása, a tejgazdaság érdekei és a talaj minősége határozza meg. Túl nagy gazdaságokat nem jó létesíteni, mert azokon nem lehet a trágyázást oly megfelelően végezni, mint a kisebbeken. Különösen figyelemmel kell erre lenni gyengébb termésű havasokon, melyeknek ápolása és rendszeres trágyázása nagy gondot ad. Mivel a havasok berendezése sok költséget igényel, nem célszerű túl kis gazdaságokat létesíteni, mert ezzel a berendezési és kezelési költségek aránytalanul nagyok lennének.

Jó talajon, mely kevesebb gondozást igényel, lehet nagyobb gazdaságokat is létesíteni, míg gyengébb talajon kisebb gazdaságokat kell berendezni, hogy a talajt minél jobban lehessen javítani.

Kisebb havasgazdaságokon a környékbeli lakosságának havasi legelőkre utalt állatállományára inkább lehet tekintettel lenni, mint nagyobb havasokon. A havasgazdaság nagysága tehát sok körülménytől függ. Azért nem is lehet egy maximális vagy minimális határt megszabni, melyet nem volna szabad átlépni, mert ezt a határt minden egyes esetben a helyi viszonyok állapítják meg. Hogy mégis valami képet alkothassunk magunknak, egy havasgazdaságról röviden ismertetjük a Máramarosban eddig berendezett havasgazdaságokat. A 45,163·58 kat. hold területű havas között, melyek 130 külön névvel jelzett havast alkotnak, eddig 11 havas 4600 kat. hold területtel van berendezve. Ez a 11 gazdaság a következőképpen 5 központra van megosztva:

1. A mencieli központ három havasgazdaságból áll; u. m.:

a) Mencil havas	377	kat.	hold.
b) Sumjeszka havas	425	«	«
c) Koneczpolonina «	336·75	«	hold.

2. A rohnyszakai központ két havasgazdaságból áll; u. m.:

a) Rohnyszka havas	992·7	kat.	hold.
b) Harmanyszka «	784·4	«	«

3. A terentini központ 3 havasgazdaságból áll; u. m.:

a) Dumen havas	191·62	kat.	hold.
b) Terentin «	158·70	«	«
c) Dorsina «	116·40	«	«

4. A lutoszai központ egy havasgazdaságból áll; u. m.:

a) Lutosza havas	614·84	kat.	hold.

5. A pietrosz-grunyi juhgazdasági központ áll:

a) Pietrosz havasból	180·3	kat.	hold és a
b) Krasnicsek «	397·8	«	«

Egyes gazdaságok nagysága tehát 116·40 és 992·7 kat. hold között változik.

A havasokat egymástól természetes határok, többnyire gerinczek választják el. Az erdőtől látható jelekkel szintén elválasztandók. Rendszeren föld vagy kődombokat építenek, melyekbe egy faoszlop van elhelyezve.

Revízió alkalmával a havasok határdombjait is felszokták újítani, még pedig nemcsak azon a részen, a hol a revízió folyik, hanem az összes havasokon.

A legeltetés egyenletes és rendszeres gyakorlása céljából a havasokat tagokra osztják. Ennél a gazdasági be-

*

osztásnál arra törekszünk, hogy a tagok lehetőleg egyenlők, a határok pedig természetesen legyenek. Ennek a követelménynek természetesen csak ritkán lehet eleget tenni, és azért vagy a tagok egyenlőségét vagy a természetes határt kell mellőzni. Szükség esetében taghatárul vagy köveket használunk, melyek a havasokon mindenütt találhatók, vagy olyan fanemet, a mely a környéken nem található, hogy feltűnő legyen, vagy pedig magas rudat szalmazsuppal stb.

A havas jószágbírása. Mikor megállapítottuk az önálló gazdaságokat és minden havast több tagra osztottunk, minden tagra külön kell megállapítani annak jószágbírását, vagyis ki kell számítani, hogy mennyi időn keresztül hány különféle állatot képes a havas táplálni. Ismerve az időt, mely rendszerint 100 nap, megállapítandó annak a jószágának a száma, a melyet egy tag ennyi időn keresztül táplálni képes úgy, hogy a jószág s a havas minősége ne szenvedjen.

Hogy kiszámíthassuk annak a különféle nemű és korú állatnak a számát, a melynek egy tag elegendő táplálékot képes nyújtani, egy egységet kell megállapítani, melynek segítségével a havasok jószágbírását, illetve fűtermés mennyiségét kiszámíthatjuk, illetőleg kifejezhetjük. Ez az egység az úgynevezett rovás- vagy normáljószág, mely alatt egy, körülbelül négy métermázsa súlyú, teljesen kifejlett szarvasmarhát kell érteni. Mikor azt mondjuk, hogy egy havasnak a jószágbírása 80 normáljószág, az alatt azt kell érteni, hogy ez a havas 80 drb szarvasmarhát egy nyári legeltetési időszak alatt, helyes legeltetési üzem mellett kifogástalan állapotban eltartani képes a nélkül, hogy ezáltal a havas túlságosan kihasználtnak, és a jövőendő fűtermés gyöngítetnek, vagy a havas termőképessége veszélyeztetve lenne.

A havasokon különféle nemű és korú állatokat találunk. Minthogy pedig a havasi legelők jószágbírását normáljószággal szoktuk kifejezni, ezért a különféle állatokat a következő arányszámok segítségével normáljószágra számítjuk át:

1 drb tehén, ökör, bika vagy kétéves üsző	1 normáljószág.
1 « növendék marha fél éves kortól két éves korig	0·50 «
1 « fél éven aluli borjú	0·25 «
1 « juh, kos, vagy ürü	0·20 «
1 « fél évesnél idősebb sertés	0·50 «
1 « « fiatalabb malacz	0·25 «
1 csikós kancza	2·00 «
1 « egy évesnél idősebb ló	1·50 «
1 « egy évesnél fiatalabb csikó	1·00 «
1 « öszvér vagy szamar	1·00 «

A fűmennyiséget többféleképpen lehet becsülni. Ha pl. az egy kat. holdon levő, ugyanabban a magasságban fekvő szomszédos legelők és rétek fűmennyiségét ismerjük, könnyűszerrel következtethetünk a hasonló minőségű havasok fűtermésére. Ha nem rendelkezünk ilyen adatokkal, vagy nem bizunk a tapasztalatokon alapuló szembeállításban, kisebb próbaterekkel is meghatározhatjuk a legelők fűmennyiségét.

Tudnunk kell továbbá, hogy mennyi friss fűre van szüksége egy normáljószágnak. Tapasztalat szerint egy

normáljószágra naponta 12 kgr. szénát lehet számítani. Ennek a mennyiségnek 30 kgr. friss fű felel meg. E szerint egy normáljószágnak 100 napra 30 q fű kell.

Ismerve már most a legelők fűtermését és a normáljószág szükségletét, kiszámíthatjuk a havas jószágbírását.

Gyengébb havasokon egy normáljószágnak való fűmennyiségét 5—7 kat. holdnyi terület, javított havasokon ugyanezt a fűmennyiséget átlagosan 2·35 kat. hold terület szolgáltatja.

Ezek az adatok a svájcei és tiroli havasokra is irányadók.

A meghatározott számú normáljószágnál többet a legelőre bocsátani nem szabad. Ha több marha van, mint a mennyit a havas táplálni képes, gyengülni fog a marha és kevés tejed ad. Ezenkívül a túllegeltetett havas talaja elszegényedik és előbb-utóbb elkopárosodik.

Az állatok elkülönítése. Ugyanazon a havason nem szabad különböző fajú, korú és nemű állatokat legeltetni. A havasokat szokták a sszerint osztályozni, a milyen marha legel rajtuk.

A 114,562. I. B. 1—914. számú földm. min. rendelet szerint, mely a kinestári erdőgazdaságokhoz tartozó havasi legelők kezelését szabályozza, az olyan havasok, a melyeken tehének legelnek elkülönítendőek azoktól a havasoktól, a melyeken növendékmarhák, vagy meddők és ökrök, valamint lovak legelnek.

A szarvasmarhák közé, a marhabírás 10%-áig lovakat is lehet bocsátani. A juhok a báránnyokkal ugyanazon a havason is legelhetnek, de külön nyájakban.

Kecske és bivaly a havasokról kizárandók. Disznó csak annyi tartható, a mennyi a különféle tejtermék-hulladékokat elfogyasztani képes.

A legelőállatoknak nem- és korszerinti elkülönítésénél figyelemmel kell lennünk arra is, hogy minden állat olyan havasra kerüljön, a mely fekvésénél, terepviszonyainál és fűvének minőségénél fogva az illető állatnak legjobban megfelel. A tanyák közelében levő és jó fűvel bíró legelők fejőstehenek számára tartandók fenn. Növendékmarha megelégszik távolabbi és meredekebb legelőkkal is, de a fű szintén elsőrendű kell, hogy legyen. Az ökrök viszont nem szeretik a meredekebb oldalakat, de a fűben nem válogatósak. Juhoknak olyan havasok jelölendők ki, a melyek meredekségük, távolságuk és gyenge fűtermésük miatt más állatnak nem valók.

A havasok gazdasági beosztása és a legeltetés gyakorlása. A jó havasgazdálkodásnak első feltétele a legeltetés rendszeres gyakorlása. Gyakran előfordul, hogy a havasnak egyik része sokkal lejjebb fekszik, mint a másik része és ezért ugyanazon a havason nem indul meg egy időben a vegetáció. Ezért nem szabad a marhát egyszerre az egész legelőre bocsátani, hanem a vegetáció haladásával fokozatosan feljebb és feljebb engedni. De azért sem szabad a marhát egyszerre az egész havasra bocsátani, mert a mint ismeretes a legelőjószág a gyengébb fűvet jobban szereti és azt keresve, többet gázol le, mint a mennyit elfogyaszt.

Részint ebből a két okból, részint pedig a rendszeres trágyázás céljából — a mint ezt már említettük, — osztják a havasokat tagokra.

A fenyőszápanyagok értékesítéséről.

(A máramarosi faárverés eredménye).

Közli: *Kolozs József* m. kir. főerdőmérnök.

Folyó évi márczius hó 8-án tartotta meg a máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság a kerületéből kitermelt faanyagok egy részére vonatkozó árverést.

Az elért eredmény a mostani súlyos viszonyok mellett mintegy fokmérője a bizakodóbb, nyugodtabb kereskedelmi szellemnek.

Míg ugyanis a múlt év tavaszán az értékesítés alá bocsájtott faanyagok csak egy csekély része kelt el, addig a folyó évben a faanyag teljes mértékben értékesített s minden egyes részletre volt ajánlattevő, úgy hogy új árverés kihirdetése feleslegessé vált.

A beadott ajánlatok száma 392 volt.

Mielőtt az árverés eredményét részletesen ismertetném, a kincstári faanyagok értékesítésénél követett eljárást írom le, hogy módot nyújtsak annak megismerésére e lap t. olvasóinak és azoknak a fakeskedőknek stb. is, kiknek erre eddigelé esetleg még nem volt alkalmuk s a kik így a tudnivalókról kellő tájékozást szerezhetnek.

A máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság kerületéhez tartozó erdőgondnokságtól évenként átlag mintegy 200,000 m³ fenyő épületi fa kerül kihasználás és értékesítés alá.

Hogy pedig az értékesítés alá kerülő famennyiség pontosan meg legyen állapítható, az erdőgondnokságok évenként egy-egy kimutatást terjesztenek be az erdőgazgatósághoz, melyben a kerületükből kitermelt és pontosan számba vett faanyagok köbtartalom szerint vannak feltüntetve.

Ez a kimutatás az alábbi mintának megfelelően állítatik ki.

Kimutatás

a vaséri m. kir. erdőgondnokság kerületéből 1916. év folyamán letutajozandó faanyagokról.

Tételek száma	Vágás neve	Vastag fa	Vékony fa	Evező-rud	Heveder	Megjegyzés
		m ³		darab		
1	Bárdói vágásból	3,450	160	600	200	1915. évi termelésű fa.
2	Mihóji "	7,000	1,000	400	300	
3	Losztuni "	6,000	1,000	500	200	
4	Fajnai "	5,000	2,000	400	300	
	Összesen	21,450	3,160	1,900	1,000	

Összegezvén már most az erdőgondnokságok által bejelentett faanyagokat, megállapítatik annak az összes faanyagok a köbtartalma, a mely árverés útján eladás alá lesz bocsátható.

Ennek alapján iratik ki azután a vonatkozó faeladási hirdetmény.

A faanyagok másik része f. évi márczius hó 22-én került eladás alá (102'000 m³).

Ennek a második árverésnek az eredményét később fogom ismertetni.

Ha nagyobb mennyiségű faanyagok eladásáról van szó, czélszerűbbnek tartom, ha azok nem egy, hanem két ízben bocsájtatnak értékesítés alá, mert így a felajánlási százalék (t. i. a kikiáltási áron felüli %) jobban alakulhat ki és a mi fő, a résztvevők, — kik több részletre licitálnak és a kiknek minden egyes részletre külön-külön biztosítékot kell letenniök, — az első licitáció után visszavett biztosítékaikat a második árverés alkalmával újból letehetik.

A lapunk előbbi számában közölt faeladási hirdetményben jelzett és az értékesítés alá kerülő faanyagokat feltüntető «részletes kimutatás» a következő:

680—1916. e. i. sz.

Részletes kimutatás

a máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság által 1916. évi márcz. hó 8-án árverés alá bocsátandó fenyő épület- és műszerfáról.

Tétel	A faanyag származási helye	1000 m ³ -es részletek száma		Megjegyzés
		26-tól	12—25	
		cm. közép-átmérővel		
<i>1913. évi termelésű fa.</i>				
1	Tiszaközi m. kir. erdőgondnokság	1—2	—	
2	Bogdán-fehértiszai erdőgondnokság	1—7	—	
3	Mezőháti erdőgondnokság	1	—	
<i>1914. évi termelésű fa.</i>				
4	Fejérpataki erdőgondnokság	1—5	—	
5	Rahói erdőgondnokság	1—8	1—2	
6	Mezőháti erdőgondnokság	1—10	1—4	
7	Bogdán-fehértiszai erdőgondnokság	1—37	1—4	
<i>1915. évi termelésű fa.</i>				
8	Mezőháti erdőgondnokság	1—14	1—4	
9	Bogdán-fehértiszai erdőgondnokság	1—13	—	

Kikiáltási árak.

Tétel	Választék	A f a a n y a g				Megjegyzés
		hosszúsága	közép-átmérője	mérték-egysége	kikiáltási ára	
		méter	centiméter	m ³	K f	
1	Szál- és rönköfa	12'1—felj.	26—felj.	m ³	24 60	1000 m ³ -es részletek
2	" " "	4'0—12	26—felj.	"	22 40	
3	" " "	12'1—felj.	21—25	"	23 —	
4	" " "	4'0—12	21—25	"	21 10	
5	" " "	12'1—felj.	12—20	"	21 50	
6	" " "	4'0—12	12—20	"	19 60	
7	" " "	2'0—3'9	12—felj.	"	12 80	
8	Kész evező	—	—	drb	2 10	
9	I. o. evezőrud	7'6	10—11	"	1 90	
10	II. " "	7'6	8—9	"	1 50	
11	Hasított fenyő-heveder uj	—	—	"	1 20	
12	Fenyőheveder használt	—	—	"	— 80	
13	Tutajszék	—	—	"	— 20	

Az árverésen résztvevők ajánlataikat az alábbi mintának megfelelő «ürlapon» teszik meg.

Ajánlat.

Alulírott a máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóság 1916. évi 680. számú rendelete alapján a máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóságnál 1916. évi márczius hó 8-án tartandó írásbeli versenytárgyaláson a bogdán-fehértiszai m. kir. erdőgondnokságból az 1916. év folyamán a bocskó-lonkai rakpartokra letutajozandó 1914. évi termelésű 12-től 25 cm.-ig középátmérőjű fenyő tutajfa 1, azaz első számú 1000 m³-es részletért a kikiáltási áron felül 23%, azaz huszonhárom % áremelést ajánlok.

A tárgyalás alapját képező árverési s szerződési feltételeket ösmerem és magamat azoknak alávetem.

Bánatpénzül 1000 korona, azaz egyezer korona érték-papírt, vagy 1000 (egyezer) korona készpénzt becsatolok.

Budapest, 1916. évi márczius hó 4-én.

X. Y.

Az ajánlati ürlap kellően kiállítva és egy koronás bélyeggel ellátva az ajánlati borítékban helyeztetik el és adatik postára.

Az ajánlati borítékok az erdőigazgatóságnál szerezhettek be.

Az erdőigazgatósághoz beérkező ajánlatokra (borítékokra) ráveztetetik az érkezés ideje és pedig nap, óra és perc szerint.

Erre azért van szükség, mert két vagy több egyenlő ajánlat közül a korábban beérkezett ajánlat vétetik figyelembe.

Az árverés mindenkor nyilvános.

Az árverés napján az eladás alá bocsájtott faanyag-részletekre beadott ajánlatok sorban felbontatván, az ajánlattevők nevei úgy az egyes árverési jegyzőkönyvekbe, mint a külön e czélra felfektetett és alább ismertetett jegyzékbe is bevezettetnek.

Bogdán—fehértiszai erdőgondnokság

1914. évi termelésű vékonyfa

1—4 részlet.

(Lásd a részletes kimutatás 7. tétele alatt.)

Tétel (részletre)	Írásbeli ajánlattevő		%	Meg- jegyzés
	n e v e	lakhelye		
1	Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.	—	23.0	*
	Winkler testvérek	Szeged	20.0	
2	Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.	—	23.0	
	Milkó Vilmos és fiai	Szeged	24.0	
3	Schneider és Wohl	Ujverbász	26.5	*
	Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.	—	23.0	
4	Winkler testvérek	Szeged	20.0	*
	Eisenstädter testvérek	M.-Sziget	3.4	
4	Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.	—	23.0	*
	Milkó Vilmos és fiai	Szeged	20.1	

Megjegyzés: Átlagos % a négy részletnél tehát 23.9 %.

Az ebben a jegyzékben feltüntetett legkedvezőbb ajánlatokból megállapítatik azután, hogy az illető fa-

anyag-részlet a kikiáltási áron felül átlag mily %-al adatott el.

Felvilágosításul szolgáljon a következő példa:

Az 54. oldalon közölt jegyzék szerint a legkedvezőbb ajánlatok a következők voltak:

- a) 1. részletre ..... 23.0 %
 b) 2. részletre ..... 26.5 %
 c) 3. részletre ..... 23.0 %
 d) 4. részletre ..... 23.0 %

Ezen százalékok összege tehát $23.0 + 26.5 + 23.0 + 23.0 = 95.5$; már most $95.5 : 4 = 23.9$.

Az átlag % tehát erre a faanyagra vonatkozólag = 23.9% (lásd részletes kimutatás 7. tételét.)

A márczius 8-iki árverés végeredményét az alábbi kimutatás tünteti fel.

Kimutatás

az 1916. évi márczius hó 8-iki versenytárgyaláson eladott fenyő épület- és műszerfáról.

Tétel	A faanyag származási helye	1000 m ³ -es részletek száma		Kikiáltási áron felül elért átlagos %
		26-től	12—25	
		cm. közép- átmérővel		
<i>1913. évi termelésű fa.</i>				
1	Tiszaközi m. kir. erdőgondnoks.	1—2	—	15 %
2	Bogdán—fehértiszai "	1—7	—	18 "
3	Mezőháti "	1	—	15 "
<i>1914. évi termelésű fa.</i>				
4	Fejérpataki erdőgondnokság	1—5	—	2.8 %
5	Rahói "	1—8	1—2	{24 % vast. fa 23 " vék. fa
6	Mezőháti "	1—10	1—4	{22.9 " vast. fa 23 " vék. fa
7	Bogdán—fehértiszai "	1—37	1—4	{22.5 " vast. fa 23.9 " vék. fa
<i>1915. évi termelésű fa.</i>				
8	Mezőháti erdőgondnokság	1—14	1—4	{23.1 " vast. fa 27.8 " vék. fa
9	Bogdán—fehértiszai "	1—13	—	24 %

Végeredményben megállapítható tehát, hogy a márczius hó 8-án és 9-én megtartott versenytárgyaláson az érdeklődés meglehetősen nagy volt s hogy a kiírt részletek egytől-egyig elkeltek.

Az árverés alá bocsájtott 111 ezer köbméteres farészletre beérkezett a kitűzött határidő előtt összesen 392 szabályszerű ajánlat.

Ebből a 26 cm. és ennél nagyobb közép átmérőjű 97 farészletre 355 ajánlat, a 14 vékony farészletre pedig 37 ajánlat esett.

A kikiáltási árakon felül tett legmagasabb ígért kitesz átlagosan:

- a) az 1913. évi termelésű fánál 16.0%-ot
 b) az 1914. évi termelésű vastag fánál... 18.0%-ot
 a vékony fánál 23.3%-ot
 c) az 1915. évi termelésű vastag fánál... 23.6%-ot
 a vékony fánál 27.8%-ot

Az amerikai rezgőnyárfa szerepe az újra-erdősítésnél.

Arizona és Új-Mexikó erdővel borított hegyeinek 2500 méteren felüli magasságában észlelhető sajátosság az ott található tűz által elpusztított nagy területek. E tenyészeti öv legnagyobb része rezgőnyárfával (*Populus tremuloides*) van benöve, azonban jelentékeny kiterjedésű területek majdnem teljesen kopárak. A Douglas-fenyő (*Pseudotsuga taxifolia*), az *Abies concolor* és a *Picea Engelmannii* jól tenyésznek a rezgőnyárfa védelme alatt, később túlszárnyalják azt és így a társulás vagy erdőtenyészeti típus jellegzetes képét nyújtják. A tűz által elpusztított területeken, hogyha azokat a rezgőnyárfa vagy pedig tölgycserjés nem foglalja el, az említett tülevelűek rendszerint gyengén tenyésznek.

A rezgőnyárfának hiánya nehezen magyarázható meg. Ez a fanem gyöksarjakból gyorsan nő, de éppúgy, a mint nem tűri a beárnyékolást, valamely más tenyészeti tényezőnek is kell még lenni, a mely reá kedvezőtlenül hat. Az a tény, hogy a tülevelűek nem tudnak lábra kapni ott, a hol a rezgőnyárfa- vagy a tölgycserjés hiányzik, indító okul szolgál ahhoz, hogy a Fort Valley-i kísérleti állomáson 1911 óta kísérleteket végeznek azon czélból, hogy a tenyésztésre kedvező előfeltételek mibenlétét megállapítsák. A magról való közvetlen nevelés rágás által okozott károk és egyéb kedvezőtlen körülmények miatt sikerrel nem járt.

A rezgőnyárfának a Douglas-fenyő térfoglalására és tenyésztésére való befolyása a rezgőnyárfacserjékkel benőtt, valamint az azok nélküli területeken összehasonlítás tárgyává tételt; kiegészítette ezt a fizikai tényezők vizsgálata is. Az eredmények a nyárfával borított területek kedvezőbb voltát azokkal szemben, a melyen nyárfa nem fordul elő, nyilvánvalóvá teszik.

A növények elhalása vagy senyvedése majdnem mindig a vízhiánynak tulajdonítható, a mit igazol az is, hogy sok olyan egyed, a melyik a száraz időszak vége felé senyvedésnek indult, az esős időszak bekövetkeztével újra magához jött.

A talajnedvesség és párologásnak a tenyészeti időszak egyes részeiben való vizsgálatából kitűnik, hogy utóbbinak sokkal nagyobb kihatása van, mint a talajnedvességnek és a talajban meglévő bő nedvesség mellett is pusztulás állhat be — a mint az 1913-ban történt — ha nem ügyelnek arra, hogy a tenyésztett fák elöl a szabad transzspiráció el ne zárassék.

Mindent egybevetve, beigazoltak tekinthető, hogy a rezgőnyárfáállomány, ha a vele társult, illetve alatta tenyésző Douglas-fenyőállomány részéről igényelt talajnedvesség tekintélyes részét a maga számára igénybe veszi is, a Douglas-fenyő megtelepülését sokkal inkább előmozdítja, mint hogyha az illető területről hiányoznék.

A fák keménysége.

A bécsi tőzsde 1911-ben fakeskedelmi szokványainak (Wiener Holzhandels Usancen) revízióját határozván el, szükségesnek találtá, hogy egyebek között a fák ke-

ménység szerinti osztályozása szintén újból elbírálás alá vétessék. E végből a mariabrunni erdészeti kísérleti állomás véleményét kérte ki. Janka G., az intézet egyik vezetője, az osztályozásnak egyforma alapon való eszközzése érdekében számos és nagy gonddal végrehajtott kísérleteket tett, a melyek a fa fajsúlyának száraz, nedves és légen-száradt állapotban való megállapítására, valamint a nyomási ellentállás és ebből eredő felületváltozásra terjedtek ki. A kísérletekhez 1504 darab 286 osztrák, magyar és idegen eredetű fafajt képviselő mintafa lett igénybevéve.

A keménység foka az által nyer kifejezést, hogy hány kilogrammyi nyomás szükséges ahhoz, hogy 1 cm²-nyi körfelületű és ennek megfelelően 5·642 mm. sugarú vasrúd az ezen sugárral egyenlő mélységig be tudjon hatolni az illető fajú fa homloklapjába, vagyis arra a keresztmetszetet alkotó felületre, a melyre a nyomás a farostokkal párhuzamosan irányul. Az idevonatkozó kísérletek szerint a cm²-kénti nyomás:

Az 1. fokozatot képviselő igen lágy fáknál kevesebb, mint 350 kg.;

a 2. fokozatot képviselő lágy fáknál 351—500 kg.;

a 3. fokozatot képviselő mérsékeltlen kemény fáknál 501—651 kg.;

a 4. fokozatot képviselő kemény fáknál 651—1000 kg.;

az 5. fokozatot képviselő igen kemény fáknál 1001—1500 kg.;

a 6. fokozatot képviselő csontkeménységű fáknál több mint 1500 kg.

Lehető egyforma szárazsági fok elérése végett a fákat több éven át egyformán száraz környezetben tartották, ilyképpen azok nedvességi foka 12—13%, átlagosan pedig 12·8% volt.

A számos táblázat és diagramm által szemléltethetővé tett kísérletek végeredményeképp a főbb fajok keménységi foka a következő:

1. fokozat : czirbolyafenyő, luczfenyő, fekete nyár, kislevelű hárs, erdei fenyő, fűz, jegenyefenyő, fekete fenyő.

2. fokozat : czedrus (nőnemű acajon), európai vörösfenyő, hamvas éger, nyír, törpefenyő, mezgés éger, (európai) Douglas-fenyő, boróka.

3. fokozat : gesztenye, platán, szőlő, fügefafa, hegyiszil, cзыprus, mogyorófa.

4. fokozat : bükkfa, kocsányos tölgy, közönséges veres berkenye, kocsánytalan tölgy, pitehpin, dió, kóris, juhar, szilvafa, gyertyánfa, mirtus, kökény szilvafa.

5. fokozat : som, olajfa, zanótfafa, magyar tölgy, orgonafa, galagonya, vadrózsa, puszpáng, bruyère, amerikai vasfa.

6. fokozat : ceiloni ébenfa, quebracho, zöld ébenfa, gajakfa (Phillyrea válfaj). (Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet Közleményei.)

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta : Simonffy Gyula.

(Folytatás.)

A mélyvizű természetes tavak átlátszósága általában véve valamivel nagyobb, mint a völgyzáróké. A különbség a kettő közt az, hogy az évi ingadozás a völgy-

záróknál nem jut annyira kifejezésre s hogy a legkisebb átlátszóság a völgyzáróknál a téli félévre esik.

Így pl. a *Forel* által a *genfi* tóban (Sváje) végzett számos mérés átlagos eredménye az volt, hogy az átlátszóság

október—április közt 12·5 m.-ig terjedt
május—szeptember közt 7·3 » »

A víz kémiai összetétele. A völgyzárók vizének kémiai (vegyi) összetételét számos vizsgálat útján állapították meg, a mezőgazdasági kísérleti állomás, a «völgyzáró társaságok» és a környékbeli városok által fenntartott kémiai laboratóriumok. A kémiai vizsgálat kiterjedt: a vizek lepárlási maradékára, klórtartalmára, keménységére, mésztartalmára, salétromsav és ammoniák tartalmára, kénsavára, oxigéntartalmára és oxigén fogyasztására stb.

Megállapítást nyert, hogy a hegyi-patak és völgyzáró vizének kémiai összetétele közt nincs lényeges különbség.

A természetes tavak vizének összehasonlításából pedig kitűnt az, hogy a völgyzárók vize oldott anyagokban sokkal szegényebb, mint a tavak vize.

Megállapítást nyert végül, hogy a víz lepárlási, illetve összmaradékának mennyisége fordított arányban áll a víz mélységével, de természetesen csak azon tavak és völgyzáróknál, a melyek egymáshoz közel fekszenek és a melyeknek geológiai (földtani) alakulata ugyanaz.

A víz bakteriológiája. Egyes völgyzáróknál, de különösen azoknál, a melyeknek rendeltetése, hogy ivóvizet szolgáltatassanak, a víz baktériumtartalmát napról-napra vizsgálni szokták. Mintát vesznek a patak torkolatánál, a völgyzáró felszínénél és 5 m. mélységben a felszín alatt; ezenkívül több helyen a patakot és a vízvezetékét is vizsgálják.

A völgyzárókat tápláló patakvizek baktériumtartalma egyenként és egymáshoz viszonyítva tág határok között ingadozik és a forrásvízhez képest lényegesen több baktériumot tartalmaz.

A baktériumszám rendes körülmények között télen és tavasszal nagyobb, mint nyáron.

Az összefüggés a tápláló víz mennyisége és a baktérium száma között elég világos, minél több a víz, annál nagyobb a baktériumok száma; a hol a nyári és téli félév tápláló vizének mennyisége közel egyforma, ott a baktériumok száma is kevés különbséggel ugyanaz. Hirtelen beálló áradások még emberek által nem lakott területen is nagyobb számú baktériumot ragadnak magukkal, a mi természetes, ha meggondoljuk, hogy a talaj, a szerves élet mennyi baktériumot nevel, hiszen ezektől a föld felszíne úgyszólván teljesen át van itatva. Ebből a jelenségből magyarázható meg az is, hogy lassú, egyenletes és tartós esőzések alkalmával aránylag kisebb számú baktériumot tartalmaz a patak, illetve a folyóvíz.

Ha ezek után még a völgyzárók különböző vízrétegének baktériumtartalmát hasonlítjuk össze, azt találjuk, hogy a felszínen és 5 méter mélyen vett vízpróbák baktériumtartalma között nagy különbség nincs.

Előfordulhat az az eset is, hogy bármelyik réteg baktériumtartalma a másikat egyes hónapokban felülmulja.

Előfordul, hogy a felső réteg néha nagyszámú baktériumot tartalmaz, különösen esős időjárás alkalmával, a midőn a csapadék a levegőben lebegő csirákat is magával ragadja. Máskülönben pedig a víz felszíne a por és egyéb lebegő szilárd részek által némileg mindig szennyezettebb.

Mindezekkel szemben a fenékvíz már lényegesen csekélyebb számú baktériumot tartalmaz.

A csiráknak ez a nagy lepadása komplikált folyamat, a mely első sorban a *leülepedésre* vezethető vissza.

A táplálóvíz különösen esős időjárás alkalmával sok szilárd anyagot hoz magával, a melyek a baktériumokat leülepedés közben magukkal ragadják.

A leülepedés igen gyorsan megy végbe s a baktériumoknak nagy tömege már a leülepedés tartama alatt megsemmisül.

Miután ezidő szerint a vízben végbemenő anyagcserének minden egyes részletét még nem ismerjük, a kérdés magyarázatánál hypothezisekre (feltevésekre) vagyunk utalva.

A völgyzáróba jutó baktériumok számának csökkenését az élelmihiánnyal hozzák összefüggésbe. A vízben oldott organikus (szerves) tápanyagokat az alsóbbrendű növényi szervezetek (zöld algák), továbbá az oldott szénsavas vegyületeket az alsóbbrendű állatvilág közvetlen saját testének felépítésére használja fel. Ez a felhasználás igen nagymérvű lehet, úgy hogy a baktériumok (éhezése) elpusztulása következhetik be. Ezt a feltevést látszik támogatni az a tapasztalat, hogy a mikor a plankton nyáron maximális (legnagyobb) fejlődését elérte, ugyanakkor a baktériumok száma csekély.

Thienemann szerint a baktériumok számának csökkenését a vízben végbemenő kémiai változások okozzák.

Egy másik tényleges oka a csökkenésnek az, hogy egyes planktonformák, mint pl. a véglények és a kerek férgek határozottan baktériumfogyasztók. Ha ezek nagy tömegben lépnek fel, a baktériumok számának csökkenése is bekövetkezhetik. A hatás nagyságát azonban nem ismerjük, mert ez többek közt az állati plankton táplálkozó képességétől is függ.

Végül a baktérium fogyásának oka lehet az is, hogy a völgyzáró medrének csekély iszapját az abban élő férgek, kagylók, de különösen a szunyogálczák milliárdjai járnak át s így ezek emésztőcsövén úgyszólván az egész iszapmennyiség átszűrődik, mely alkalommal a baktériumok a táplálkozás áldozataivá válnak.

Igen érdekesek azok a megfigyelések, a melyeket Thienemann azon kérdés tisztázása végett, hogy honnan származik a völgyzáró apró állatvilága (mikrofauna)? Következtetései e tekintetben a következők: A völgyzárót benépesítő apró állatvilág származhatik egyrészt a tápláló vízfolyásból közvetlenül, másrészt vele össze nem függő vizekből aktív, illetve passzív áttelepülés folytán. Vannak állati lények, a melyek csak a patakban, vagy csak a völgyzárókban (illetve ta-

vakban) és a melyek mind a két helyen előfordulnak, tehát afféle kozmopoliták, a melyek nem válogatósak. Így pl. megállapította, hogy a patakokban 186, a völgyzárókban 83, mindkettőben egyaránt 32 faj fordul elő.

A völgyzárók halfaunája. A völgyzárókba a halak vagy a tápláló vízfolyásból vándorolnak be, vagy pedig mesterségesen az ember telepíti őket be. Elképzelhető ugyan, hogy egyes halfajok ikráit (sügér, kárász stb.) a vízi madarak lábaik és tollazatuk közvetítésével szét-hordják, de azért a tulajdonképeni elterjedési mód a víziutakon való vándorlás marad. A völgyzáróknál is úgy, mint a természetes vizeknél, az uralkodó halfajok szerint szintájukat szoktunk megkülönböztetni. A völgyzárók halászati hasznosítására használt halfajok két fő kategóriája szerint vannak salmonidás és pontyos völgyzárók.

A salmonidás völgyzárók 3 csoportba sorozhatók:

(1) A legmagasabban fekvőket kizárólag a sebes-pisztráng szintájának tipikus halai lakják, ú. m. a sebes-pisztráng, a botos köllönte (*Gottus gobio* L.), a fürge cselle (*Phoxinus laevis* Agas) és a kövi csík (*Cobitis barbatula* L.).

(Folyt. köv.)

A hivatásos vadász fegyveréről.

Irta: *Schneider Árpád*, főhadnagy.

Ismertetéseimben a hivatásos vadász részére figyelembe vehető többféle fegyverre terjeszkedtem ki, úgy az öböt, mint a rendszert illetőleg. Határozottan állíthatjuk, hogy a dupla- és a háromesőví, vegyesesőví a hivatásos vadászok egy részének a legalkalmasabb fegyver. Gavallér vadásznál a költség mellékes, a hivatásos vadásznál érezhetően korlátoz s mégis a hivatásos vadásznak szabad a legesábítóbb olcsó árajánlatnak legkevésbé bebuknia, tekintve, hogy jól lövő, strapaképes puskára van szüksége. Mit tegyen hát? Minden esábitó ajánlattal szemben lássa be, hogy potom pénzért sem a kakas nélküli ejektoros dupla puska, sem a drilling jó nem lehet. A rendszer felette sokat tesz az árban; ejektor (tölténykivető) dupla puskánál például megbízható kivitelben 150—180 K-s többletet jelent. A hivatásos vadásznak kiválóan megfelelel, ha kakasost akar, pl. egy «*Bayard*» védjegyjű (az Amiens Etablissements Pieper gyártmánya) dupla, kakas nélküliben a *Fabrique Nationale Liège* kakas nélküli duplája.

Német puskát is kapunk, pl. Simson Jäger (Rekord) záros kakasos duplát 120 márkás, kakas nélkülit 145 márkás alapárban. Eme fegyverek aczélanysága kitűnő, rendszerük — úgy a závár, mint a lakatok — megbízható, kipróbált. Tehát megvan a választék. A mi az aczélanyságot illeti, bátran kijelenthetjük, hogy a hivatásos vadász messzemenően megelégedhet a Krupp, Erhard és hadseregi fegyvereink Böhler aczélsjával, semmi oka Antinitekre meg Antikorrokra pályázni, egyszerűen, mert számára semminemű számbavehető előnyük nincsen, de viszont erősen igénybe vennék a zsebét. A nagy gyárak rossz aczélanyságot már csak azért sem használnak, mert a gyártásban a hibás alkatrészekből több kár

adódna, mint a mennyi haszonnal az anyagbeszerzés olcsóbbsága járna. Hírnevük sem engedi.

A felsorolt gyártmányok a hivatásos vadász követelményének lövés tekintetében is teljesen megfelelnek.

A beszerzés történjen egy jónevű hazai cég útján. Az ár ugyanaz marad, a garancia pedig jóval nagyobb és közvetlen.

Az olcsó kézimunkára a hivatásos vadász mindig ráfizet. Igen hangzatos, de már kopott családok.

A serétes Winchesterre sem fizet rá a hivatásos vadász, akár kakasos, kakas nélküli vagy önműködő ismétlő.

Áttérve a vegyesesővíekre, eleve azzal kezdhetjük, hogy — fokozott óvatossággal viseltessünk, mert az olcsó kínálat javarésze szemét, szemét és ismét szemét. Természetes is, hogy olyan árért, melylyel még egy tűrhető minőségű serétes dupla sincsen megfizetve, vegyesesőví, de különösen háromesőví adni — abszurd lehetlenség. Füst nélküli belőtt serétes és golyócső rendkívül szolid kivitelű igényel, golyólövésre pedig ma más lőpor számba se jöhet. Kijelentem, hogy a *Rekord rendszer* az egyedüli, melyben — egyszerű szerkezetét és tömör alkatát figyelembe véve, — olcsó árért lehet füst nélküli lőporra, különösen ilyen lőporral és aczél, nikkal vagy rézburkolatos lövedékre szolid vegyesesőví adni, duplát vagy hármast. A kakasos háromesőví alapára így is 255—275 márka. A hivatásos vadászok nagy részének bizony kissé sok. De hát mondhatni, fél életre szóló beszerzés s imídig módjában leend az illetőnek a szállítóval fizetési megkönnyebbítésben megállapodni, a nélkül, hogy valami részlethiénya karmaiba vetné magát, a ki gramfontól repülőgépig mindent hajlandó tízszeres árért szállítani — előnyös (?) élethossziglan tartó részletfizetésre.

A hivatásos vadászt, mint univerzális töltény, mely hazai viszonyunknak megfelelő, csupán két töltény érdekelheti és pedig a 8·2 mm.-es hadseregi, vadászatra való lövedékkel és a 9·3×72 mm. vadásztöltény, mindkettő, de különösen az utóbbi sokféle variálást enged meg. Magam ugyan jobban kedvelem a hadseregi töltényt és elsősorban ezt ajánlanám, de a mennyiben a 9·3×72 mm.-est választanók, úgy rendeljük a puskát a német lőszer- és fegyvergyárosok által megállapított *Normalhülserie*, mert megbolondulásig variálták a hüvely és a lövedék méretezését egyes cégek, minden haszon nélkül óriási zűrzavart csinálva.

A serétes csövek legyenek chokefurattal, melyből a szükség esetén kielégítő találati biztonsággal lőhető Brenneke vagy Ideal. Semmiesetre se kívánjunk holmi haszontalan choke rifled stb., stb. furatokat, melyeknek semmi gyakorlati értékük nincsen. A golyós cső belövését se kívánjuk abnormis távolságokra, mert 100—200—300 lépés több mint elegendő. Teljesen síma, fényes feketére páczolt külső kivitel felel meg ez esetben ízlésnek leginkább, pisztolyfogásos, pofadéknélküli agygyal kapcsolatban. Akár a gyorsító (Stecher, Schneller) is elmaradhat. Egy ilyen egyszerű, de ízléses és megbízható kivitelű jó lövésű fegyver igazán strapaképes, hivatásos vadász kezébe való puska, kit Isten őrizzen holmi *Vierlingektől*, Försterqualitátektől s más hangzatos Deckmantlis tákolmányoktól.

A hivatásos vadász erszényét meghaladja, de azért

tudomása lehet róla, hogy drillingben is mesés luxus fegyvert lehet készíteni, kakasnélkülit, külön lakattal a serétes csövekhez és ejektorral, — mely csak úgy hajgálja a kilőtt hüvelyt méterekre, mint egy angol ejektoros dupla, — külön és csakis szükség esetén feszítendő golyós lakattal s a galamblövéket szédületes módon megközelítő löképeséggel. Mese, ostoba naiv mese, mintha a vegyes-övíűnek a serétet szükségképpen rosszabbul kellene lőnie. Kifogástalan szakavatott kísérletekkel beigazoltott, hogy jól lövő csövek csőpárra illesztve is azok maradnak. A forrasztási felület különben is csak a kamrarészre és a torkolatra terjed s a felső és alsó sín igen keskeny forrasztási részére. A csövek különben teljesen szabadok, kirezgésüket semmi sem gátolja. Ha a csöveget fel-alá mozgatjuk, olykor halk zörgést hallunk, melyet egy-két ezinnesöpp okoz a csövek és sínek képezte zárt térben, mintegy bizonyítják, hogy ott üres tér van. Csupán a kamrarészen, tehát sinnélküli s torkolatlan szabad csőpár lövése sem jobb, mint az előbb leírt módon forrasztotté. Vegyes-övíűeknél a golyós cső ugyancsak eme részekben lesz a seréteshez — vagy serétesekhez drillingnél — forrasztva és semminemű befolyást sem gyakorol. Másképpen állana, ha cső csőhöz, teljes hosszban lenne forrasztva; ez zavarná a löképeséget, még pedig mindkét csőét, akárcsak golyóscsőét a tetejébe forrasztott sín, a mely nélkül némelyek nem gondolják meglehető. A mai fegyveripar eme forrasztási módot egyáltalán nem alkalmazza, valamint csakis a csövek helyzetét gyakrabban változtathatni megengedő horganyforrasztást látjuk s csupán régebbi gyártású fegyveren a sárgarézforrasztást (a kamrarészekeken még megvan az ú. n. *Hartloth*, vagyis egy, de a sárgaréznel alacsonyabb hőfoknál olvadó ötvözet; ezt a csőkampók forrasztása kívánja; demibloc csőrendszerrel, vagyis ha a kampó a csövekkel egy darabból áll, csakis horganyforrasztás szerepel). Az aczélesövek kívánatos tulajdonságaikat, a keménységet, szívósságot, ruganyosságot, túlhevítés által elveszítenék, miért is a forrasztást külön szakavatott munkások igen nagy gonddal végzik.

A tárgyhoz térve, vegyes-övíűnek csak oly jól kell lőnie a serétet, mint megfelelő árviszonyú duplának. Csakis füstnélkültre kipróbált fegyvert választunk, még ha nem is lőnének ilyenmel, részint mert megbízhatók, másrészt mert soha nem tudni, hogy mikor óhajtunk áttérni használatára.

Hazai füstnélküli lőporaink teljesen kielégítőek, szükségtelen, hogy a hivatásos vadász drága külföldre áhítozzon. Az ártóbbt nincsen a anyagban a várakozással.

Meggondolt igények, jónevű ezég s normális ár — minőt jó minőség kíván, — sokféle bosszúságtól, cserélgetéstől kímél meg s az ilyen fegyver olyan lesz, mint egy jó barát, megkedveljük s dehogyan is adnánk túl rajta!

„Az Erdő“ 1915. évi tiszta jövedelme.

Mint minden évben, úgy most is tájékoztatjuk lapunk t. olvasóit «Az Erdő» 1915. évi jövedelméről és a lapból származott tiszta jövedelemből alakított s az «Országos

Erdészeti Egyesület» által kezelt alapnak 1915. év végén mutatkozott vagyonáról, mert mint tudjuk, ez az alap «Az Erdő»re előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Lapunk, mely 1907. év elején indult meg, a kezdet nehézségei következtében az első két évben nemcsak hogy jövedelmet nem hajtott, hanem fenntartására az «Országos Erdészeti Egyesület» rá is fizetett. Azóta azonban lapunk — daczára a csekély évi 4 K előfizetési díjnak, a melyet a megdrágult anyag és munkabérek daczára sem emeltünk — évről-évre tiszta haszonnal zárul. Ez a haszon a múlt évben, a megelőző évekhez képest némi csökkenést mutat, a mi egyrészt a háborús viszonyokban, másrészt pedig — mint már említettük — az ebből kifolyólag megdrágult anyag és munkabérekben leli magyarázatát.

Lapunk tiszta jövedelme volt:

1909. évben	316 K 68 f
1910. »	1.269 » 61 »
1911. »	1.753 » 46 »
1912. »	3.051 » 79. »
1913. »	2.857 » 90 »
1914. »	3.682 » 69 »
1915. »	1.988 » 24 »
Összesen:.....	14,920 K 37 f

Hozzáadva az időközi kamatokat (levonva ebből a háború által kárt szenvedett előfizetőink és azok családtagjai közl kisorsított 1500 K segélyt) ..... 1,135 K 95 f
Az alap vagyona 1915. év végén ..... 16,056 K 32 f-t
tett ki, vagyis az 1914. év végével kimutatott ..... 14,000 K 08 f
vagyonnal szemben az alap tényleges szaporodása 1915. évben ..... 2,056 K 24 f

Gazdasági tanácsadó.

Hogyan neveljük a méhanyákat? A méhtenyésztésnél nemcsak az fontos, hogy kiterjedt virágos mezőink legyenek, hanem az is, hogy mindig népes családokkal rendelkezünk, a melyek teljes mértékben képesek kihasználni a mezőt. Sőt szorosan véve az erős családok még fontosabbak, mert ha népes családokkal rendelkezünk, még gyéribb virágzásnál is jobb eredményt érhetünk el, mintha méhek helyett csak virág volna sok.

Egy jó népes család, tisztán csak az akácvirágból is 15—20—25 kgr. mézet képes hordani; ha pedig állandó jőhordású vidéken vagyunk, a hol az akácson kívül bőven virágzik a hárs, tisztesfű stb. is, ott 50—60 kilogramot is képes egy család őszig behordani, a gyöngye néptelen családok azonban alig tudják egész nyáron át téli-szükségletüket begyűjteni. Ezért minden méhésztörekedjék, hogy állandóan fiatal anyák legyenek a családoknál, a melyek jól győzik a petézést. Az anyák, mint tudjuk, 4—5 évig is élnek, de a negyedik évben már nagyon hézagosan petéznek; ezért ne várjuk meg, hogy még a negyedik évben is ő boldogítsa családi örömeikkel a népet, hanem már e harmadik évben fogjuk ki a

kaptárból és adjunk be helyette egy fiatal termékeny anyát, a mi aztán majd lerak évente 100—120 ezer petét is és így nem néptelenedik el a család.

Néha maguk a méhek is szoktak anyát cserélni, de csak akkor, a mikor már annyira megöregedett a régi, hogy nem képes a család fejlődését előbbre vinni. Amerikában pl. nem tűnnek meg egyetlen egy anyát sem két évnél tovább, hanem állandóan bőpetéző anyákkal méhészkednek. Igaz, hogy Amerika erre jobban van berendezve, mint mi, mert ott külön méhanyanevelő-telepek is vannak, a honnan könnyűszerrel lehet az anyákat beszerezni. Ezenkívül van még nekik külön fedezettő-állomásuk is (újabbban van már fedezettő-állomás Svájcban és Németországban is), miáltal az anyanevelés nagyon meg van náluk könnyítve, mert köztudomású, hogy az anyanevelés könnyű, de a megtermékenyülésre való kirepülésnél a legtöbb királynő elpusztul. Hogy ez elpusztult anyahiányokon minél előbb segíthessünk, föltétlenül szükséges, hogy az anyanevelőkben anyákat neveljünk, a honnan minden alkalommal pótolhatjuk a hiányt.

Az anyanevelést leghelyesebb május elején megkezdeni, a mikor már akad a törzsek között imitt-amott egy pár népes család, ezekből ne sajnáljon a méhész egyet, vagy ha nagy az állománya két családot is anyanevelésre felhasználni, a következő módon:

Egy szép napon vegyük el egy népes családtól az anyát s helyezzük el méhekkal együtt, az anyanevelőbe, vagy egy üres kaptárba s tegyük még hozzá ugyanattól a családtól egy másik lépet is, méhekkal együtt, végül még egy mézeslépet is és takarjuk be jó melegen. Az árván maradt család pár nap múlva hozzáfog több lépen anyabölcsőket építeni és a midőn már az építés úgy nyolcz nap múlva megtörtént, nézzük meg és azokat a lépeket, melyeken szép nagy anyabölcsők vannak, méhekkal együtt rakjuk át külön-külön egy-egy anyanevelőbe s minden anyanevelőbe helyezzünk el még egy másik lépet is méhekkal együtt, valamint elegendő mézzel is lássuk el az anyanevelő kis családokat és takarjuk be őket jól. Később, ha a szükség úgy kívánja, még üres lépeket is adhatunk nekik. A mikor már az anyabölcsőket mind elszedtük a családtól, adjuk vissza neki a régi anyát, a melynek elég bő tere lesz újból, a régi otthonban petéit minél sűrűbben lerakni.

Az anyabölcsők közül mindig csak az apraját metéljük le, a szép nagyokat pedig hagyjuk meg, mert néha az is előfordul, hogy a bölcsőnek a tartalma teljesen kiapad; így azonban lesz még miből kikelni az anyáknak. Ha csak egy-két lépen építene az árván maradt család anyabölcsőt, akkor azt a lépet, a melyen a legtöbb anyabölcső van, ne vegyük el, hanem hagyjuk meg a törzsnél és az anyabölcsők befedésétől számítva, nyolcz nap múlva vizsgáljuk át a családot; ekkor ugyanis már kelnek a fiatal anyák s ilyenkor ha ügyeskedünk, több kikelt fiatal anyát is foghatunk, melyeket méhekkal együtt szintén az anyanevelőkbe rakhatunk.

Ha volnának anyátlan családjaink, az anyák pedig még nem bújtak volna ki minden bölcsőből, akkor seperjük le ezekről a lépekről a méheket s helyezzük be az anyátlan

családokhoz, a hol 2—3 óra múlva már kikel a fiatal anya; ha van még a lépen kikeletlen bölcső, azt tovább tehetjük egy másik anyátlan családhoz; ezt addig ismételjük, a míg a szükség kívánja. Ha anyátlan családunk nincs, vagy nem akarunk a fent elmondottak szerint bajlódni, akkor a ki nem kelt bölcsők végét éles kés hegyével felhasítjuk, mire az anya kifut a czellájából s méhekkal együtt áttehetjük az anyanevelőbe.

Hogy a felvagdosandó anyabölcsők eléggé érettek-e (16 nap után) vagy sem, arról a következőképen győződhetünk meg: ha a bölcső vége pergamentpapirhoz hasonló száraz, akkor már teljesen megért benne az anya, csak hogy nem mer előjönni, mert fél a megöletéstől, míg ha a bölcső hegye puha, mint a viasz, akkor még nem érett a bölcső tartalma, miért is ezeket abból a czélból, hogy az anyákat felhasználjuk, nem ajánlatos felvágni.

Az anyabölcsőket még úgy is felhasználhatjuk az anyátlan családoknál, hogy azt egy darab léppel együtt éles késsel együtt kivágjuk és annál a családnál, a hová be akarjuk helyezni, egyik lépen ugyanakkora hézagot vágunk, a melybe a kivágott anyabölcsőt könnyűszerrel behelyezhetjük, a hol aztán minden baj nélkül fog az anya kikelni. Az anyabölcsős lépet mindig a fészkek közepébe helyezzük el.

Ignác Sándor.

Miképen akadályozhatjuk meg, hogy tyukjaink félretojjanak? Igen sokszor lehet azt a panaszt hallani, hogy a baromfiak tojásaikat nem a fészkekbe, hanem valamely félreeső helyre rakják, úgymint: bokrok közé, pajtákba stb., hol azután a tojások a legtöbb esetben el is kallódnak.

A tyukok ezen gyakori rossz szokásának a tenyésztők az okai, mivel nincsenek tekintettel a tyukok elhelyezésére, hanem azokat, mint a hogy a legtöbb helyen észlelni lehet, szűk ólakban tartják, hol azután a tyukoknak este elülés alkalmával a helyükért viaskodniok kell, úgy hogy a gyengébb állatok épen e miatt az ólakba nem is fognak merni bemenni, hanem fákat és más egyéb helyeket fognak éjjeli szállásnak kiszemelni.

Igy természetesen tojásaikat sem fogják az ólakban elhelyezett fészkekbe rakni, hanem azokat úgy félretojják, hogy azokra senki sem lesz képes reábukanni.

Az a tenyésztő, a kinél ez a baj előfordul, ez ellen a legjobban úgy védekezhetik, ha állatkáit tágabban helyezi el; általánosságban 1 négyszög méterre 4—5 tyúkot lehet számítani, ennél többet nem, mivel az már azután szoros elhelyezésnek tekinthető.

A fentiekén kívül e baj előidéző oka az ólak czél szerűtlen berendezésében is kereshető, mert alacsony, dohos, sötét vagy különösen légvonatos ólakban, ha azok padozata még piszkos is stb., a baromfiak nem fognak szívesen tartózkodni. A tojó és csapófészkek is hozzájárulhatnak e bajhoz, mert a magasabban (nem a földön) elhelyezett fészkekbe a tyukok félnek bemenni, különösen a nehezebb fajták és így természetesen tojásaikat ismét csak minden el nem képzelhető helyre fogják tojni.

Úgy a tyukok, mint a kacsák és libák is tojásaik lerakására lehetőleg a félreeső sötétebb helyeket keresik,

ezért a fészkeket tanácsos az ólak sarkaiban elhelyezni, mivel ezek a helyek félreesnek és elég sötétek is. Gondoskodni kell arról is, hogy elegendő fészkek álljanak rendelkezésre, mert ezek hiányában is kénytelenek az állatok tojásaikat félretojni.

Legzélszerűbb 2—3 tojóra egy fészket számítani; mivel a tojók többnyire egy és ugyanazon fészket szeretik felkeresni, ha megszokott fészük le van foglalva, akkor tojásaikat ismét valami félreeső helyen fogják letojni.

A fészkeknek épen úgy mint az ólaknak élősdiéktől menteseknek kell lenniök; mert ellenkező esetben azokat a baromfiak nem fogják felkeresni.

Végül még felemlítjük, hogy fészkekül csakis csapófészkeket használjunk, mert csak ezek és a baromfiakon lévő lábgyűrűk segítségével vagyunk képesek mindig nyilvántartani, hogy melyik tyúkunk milyen tojó. A csapófészkekbe a tojók maguktól mehetnek be, de kijönni onnan már nem tudnak, úgyhogy azokat a csapófészkekből ki kell venni, a mikor lábgyűrű számuk mindjárt meg is tekinthető. A csapófészkeket naponta legalább is négyszer kell megtekinteni, hogy az azokba bebújt tyúkokat minél előbb kiszabadíthassuk. A kivételnél a tojók lábgyűrű számai azután a tojásnyilvántartási naplóban elkönnyvelendők, úgyszintén a tojásokra a letojás napja ráírandó; így pontos adataink lesznek arra nézve, hogy melyik egyed havonként, vagy évenként hány tojást termelt és melyiknek tartása fizetődik ki, vagy melyik fogyasztja hiába a takarmányt.

Azok a tenyésztők, a kik a fenti utasításokat betartják, biztosak lehetnek arról, hogy tojóik tojásaikat nem fogják félretojni. *Bászel Elek.*

Trágyagödörök körülültetése. Trágyadombok körülültetésére a legalkalmasabb fenyvek a következők: 1. *A fehér nyár* (*Populus alba* L.), mely ugyan nem lombosodik korán, de erős trágyázást is kibír. Természetesen épen úgy, mint más fát, ezt sem szabad a trágyalé közepébe ültetni. Ha a trágyagödör körül van falazva, vagy ki van falazva, akkor épen legalább 1.5—2 m. távolságra kell a fát a faltól ültetni, mert máskülönb gyökereivel csakhamar felemeli a falat s azon repedéseket idéz elő. 2. *A fekete nyár* (*Populus nigra* L.) a mely nemcsak érzéketlen a túlsok trágyalé iránt, hanem ennek hatása alatt még üdébben fejlődik. 3. A fűzek közül a legalkalmasabb a *fehér fűz* (*Salix alba* L.), a mely csakhamar nagy és terebélyes fává fejlődik s különösen fajváltoztatával a *sárfűz*-zel (*Salix vitellina* L.) egyúttal díszítőleg is hat, bár mindenesetre csak meglehetősen gyéren árnyékol. 4. *A nagylevelű hárs* (*Tilia platyphyllos* Scop). 5. *A gesztenye*. 6. *A dió*. Ha ezeket a fákat a trágyadombok körül, de leginkább azok déli oldalán elültetjük, úgy azok ott igen szépen fognak fejlődni s rövid idő alatt meghálálják a trágyának nyújtott védelmükkel az ültetésükre fordított költségeket.

Hogyan mutatkozik gyümölcsfáknál a trágyaszükséglet. Az olyan gyümölcsfák, a melyek nem kapnak a talajból elég tápanyagot, gyengén fejlődnek, mohosak és

terméketlenek lesznek. Mivel azonban ez akkor is bekövetkezik, ha a gyümölcsfának akár a talaj, akár a klíma nem megfelelő, azért ez még nem biztos jel arra, hogy a gyümölcsfák tápanyag-szükségletben szenvednek. Felismerhető azonban a trágyahiány a gyümölcsfák tányérjain levő fű fejlődéséből. Ha az itt növé fű kevés, rossz, vagy éppen savanyú, az biztos jele annak, hogy a talaj tápanyagokban szegény s különösen hogy mészben ki van merülve. Ilyenkor bőségesen kell trágyázni, de nem csupán trágyalével — mint ezt sokan teszik — hanem Thomasliszttal és mészzsel is.

A gyümölcsfáknak sok mészre van szükségük; ha gyümölcsfát elégetünk, úgy a visszamaradó hamunak $\frac{1}{3}$ része mész, a mi annak a jele, hogy a gyümölcsfák a talajból sok meszet vesznek fel; ezért bőségesen kell a gyümölcsfákat mészzsel trágyázni. Gyümölcsfák alatt ritkán lehet lóherét találni, mert a lóhere csak ott nő a hol elég mész áll rendelkezésére.

Legjobb a gyümölcsfákat istállótrágyával és mészzsel, vagy pedig trágyalével, Thomasliszttel és mészzsel, vagy általában olyan trágyával trágyázni, a mely nitrogént, foszforsavat, meszet és kálit tartalmaz. Ilyen trágyával trágyázzunk addig, a míg a fa körül bőségesen nő a némi lóherével kevert fű.

Bélkorhadt gyümölcsfák kezelése. Bélkorhadt gyümölcsfákat még évekig fentarthatunk, ha a korhadás alatt, a törzsbe ferdén felfelé, egészen az üregig egy lyukat fúrunk, hogy azon keresztül az üregben levő nedvesség, mely a fa további korhadását csak elősegíti, lefolyhasson. A korhadás felső nyílására szegezünk egy deszkácskát, vagy a mi még jobb, egy pléhdarabot, hogy a nedvességnek a fába való további behatolását megakadályozzuk. A mikor alul már semmi nedvesség se szívárog, töltsük ki az üreget kőszénhamuval s azután úgy alul, mint felül a nyílásokat ismét zárjuk el.

Gyakran a fák sebe oldalt is nyitva van. Ha az ilyen fákat meg akarjuk menteni, úgy a fa korhadt részeit kaparjuk ki, az üreget pedig töltsük be utcai sárból és mészből álló keverékkel, a mit előbb kátránnyal, vagy czeментtel összegegyűrtünk. Az így kezelt fák gyakran még évekig teremnek.

Különfélék.

Halálozás. Krasznikvajdai *Szentimrey Dániel* m. kir. főerdőtanácsos, a máramaroszigeti kir. erdőfelügyelőség vezetője tevékeny és munkás életének 57., állami szolgálatának 33. évében, márczius hó 31-én meghalt.

Özvegyek és árvák háborus segélye. A pénzügyminiszter a háború által előidézett rendkívüli viszonyokra való tekintettel elhatározta, hogy az állami és várnegyvei alkalmazottaknak olyan özvegyei és szülőtlén árvái, a kik a háború folytán különösen nehéz helyzetbe jutottak, a vagyontalan állami tisztviselők és árvái felségítésére szánt alapból egyszeri és egyszer és mindenkorra szóló segélyben részesüljenek.

A segélyezés feltételei és módozatai a következők: Segélyt ez alkalommal magyar állami hatóságoknál, hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál, továbbá a vármegyéknel bármely javadalmazás mellett alkalmazva volt tisztviselők, tanárok, tanítók, díjnokok, altisztek vagy szolgálknak állandóan az ország határain belül tartózkodó özvegyei és árvái kaphatnak, még pedig tekintet nélkül arra, hogy élveznek-e ez idő szerint valamely állami, illetőleg vármegyei ellátást, özvegyi nyugdíjat, kegybért, kegydíjat, nevelési járulékot, életjáradékot, vagy sem, továbbá tekintet nélkül arra, hogy az özvegy, vagy szülőtlén árva által élvezett állami, illetve vármegyei ellátást valamely költségvetési cím, vagy valamely alap terhére fizetik-e ki:

A segélyt csak olyan vagyontalan özvegy vagy bármely korú vagyontalan szülőtlén árva kapja meg, a ki az 1915. vagy 1916. évben költséges gyógykezelést igénylő betegségben szenvedett és a ki ezt hiteles orvosi vagy gyógyszerügyi számlákkal igazolja, vagy a ki a háború vagy más elemi csapás folytán ingóságaiiban érzékeny károsodást szenvedett és a ki ezt hatósági bizonyítvánnyal igazolja, vagy a ki saját magán felül legalább még két keresetképtelen, vagy önálló kereset, vagy jövedelemmel nem rendelkező családtagot tart el és a ki ezt hatósági bizonyítvánnyal igazolja.

A vagyontalanságot is minden esetben külön hatósági bizonyítvánnyal kell igazolni. A segély iránti kérvényeket a magyar királyi pénzügyminiszteriumhoz címelve közvetlenül az Állami Tisztviselők Országos Egyesületéhez (Budapest, II., Főherceg Albrecht-út 11.) legkésőbb 1916 május végéig kell elküldeni. A kérvényben a segélyt a vagyontalan állami tisztviselők özvegyei és árvái feltegitésére szánt alapból kell kérni és csatolni kell hozzá az összes okmányokat. A kérvény és a mellékletek bélyegmentesek.

Vezérfonál a vizslaidomításhoz címmel könyvet írt lovag *Kerpely Béla*, az ismert vadászíró. Röviden, könnyen érthetőleg sorolja fel a vizslák idomításának módját, adva olyan utasítást, a mely a célnak minden tekintetben megfelel. A kötetet, a melynek egy korona az ára, a Franklin Társulatnál (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) lehet megrendelni.

Gumi tárgyak konzerválása. A gumból készült tárgyakat időnkint jól be kell kenni glicerinnel, mert ez az egyedüli olaj, a melyik a gumit nem támadja meg; a petroleum, zsír, stb. árt a guminak.

Kérelem «Az Erdő» t. olvasóihoz. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgatósága (Budapest, IX., Köztelek-u. 8. sz.) arra kéri «Az Erdő» t. olvasóit, hogy a ki valamely nagobbmértű barlangról tud, lenne szíves annak talajából a felszín alól $\frac{1}{2}$ méter mélységből, lehetőleg több pontról vett $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ kg. súlyú mintát az ő költségére postán beküldeni s lehetőleg azt is közölni, hogy a barlang belső mérete milyen nagy, milyen hosszú és széles s hogy a legközelebbi út, illetőleg ettől a vasúti állomás mennyire van.

A kérelem célja az, hogy az egyesület tájékozást szerezzen arról, vannak-e hazánkban oly barlangok, melyek talaja őssallatok maradványait tartalmazza, nagyobb foszphatmennyiséget rejtenek magukban, a mely a mai viszonyok között a földek trágyázására volna felhasználható.

Ily barlangok azonban a tudományos kutatás szempontjából is igen fontosak lévén, részünkről feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a gazdasági egyesületen kívül (próbák, nélkül) egyidejűleg a m. kir. földtani intézet (Budapest VII., Stefánia-út 14. sz.), a Természettudományi Társulat (VIII., Eszterházy-u. 14/16. sz.) és a földművelésügyi ministeriumnak a természetvédelmi intézkedésekkel megbízott erdészeti főosztálya (V., Zoltán-u. 16. sz.) is értesíttessék, hogy a trágyanyerő ipar érdekei a tudományos érdekekkel összeegyeztethessenek.

Elfogott hadifoglyok. Mihajlovits János 60 éves m. kir.

főerdőr a bezdáni m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó «Szigasziget» nevű védkerületében f. évi márczius hó 23-án két orosz hadifoglyoszkövevényt elfogott s Monostorszeg községben lévő esendőrörsnek átadott.

A szökevények a stájerországi knittelfeldi fogolytáborból szöktek meg, útirányuk Románia volt s onnét akartak átmenni Bukovinába, de 21 napi bolyongás után a szigaszigeti vizek közé keveredtek s nyakig vízesen hurokra kerültek. Az egyik Alexej Mihajlenkó őrmester s Bukovinába való, a másik Daniel Filipenkó a munkásosztályhoz tartozik s Oroszországból való.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Nyugtázás: A Szövetség pénztárába f. évi április hó 1-én tagsági díjat fizettek:

1915. év II. felére: Medriczky János, Lichner János, Stubna János, Simsik János, Havran János, Varga Miklós, Kocsis Lajos, Garzsik Artur, Szikora Sándor, Szabadi József, Grandtner István, Kovácsik József, Hügyecz János, Baballa András, Murgas János, Skultety József, Kaliczky Gusztáv, Kliment Ede, Csunderlik István, Zarvan Pál, Szurovy Samu, Simsik Mihály, Kliment János, Lőrinez István, Jablonka Géza, Babják János, Horváth István, ifj. Lehoczky Jenő, Benkovits Pál, Babják Vendel, Kolpaczky Ignác, Wlaszky György, Sperka József, Gasparik Gábor, Havran József, Rostár József, Krumm Kálmán, Szmida János, Riboss György, Dobál Ferencz, Michelcsik János, Démuth József, Hegyi Pál, Svidrányi Rezső, Bobok Mihály, Sovcsik János, Krebasz Ede, Ringler Antal, Dekker Antal, Baczusán Mihály, id. Szabadi József, id. Lehoczky Jenő, Mudrák György, Fukasz Rezső, Tomajka Mátyás, Kohutyik József, Májér Ede, Bavelaqua Imre, Haluska János, Zahoránszky Ferencz, Schlosser József, Szelezky András, Pittner György, Pollák Mihály, Licsko Simon, Polónyi Antal, Dvareczky Károly, Kolléga László, Szartorisz

Ede, Steller József, Chmelik András, Fukasz Gyula, Kossik János, Longauer Sándor, Gerlei Géza, Sucha Sándor, Havran József, Reimann János, Jancsy Győző, Schmidt Fajlik József, Izszainszky Antal, Szuchár József, Spissák Lajos, Schwarcz Gyula, Sucha Béla, Schrötter Emil, Fukasz János, Gerlei Ferencz, Miszták István, Stupiczky Lajos, Steller János, Herchl István, Viszkocs József, Garami József, Gázsó János, Nemesok János, Bobun József, Szmda András, Démuth Antal, Herchl János, Longauer Gyula, Stamm György, Steller Márk, Szászik Ignác, Kliment István, Puabis Mihály, Marcsinko András 2—2 koronát.

Kérelem: A Szövetség pénztárnoka felkéri a t. tagokat, hogy hátralékos tagsági díjaikat a Szövetség pénztárába mielőbb befizetni szíveskedjenek.

Hivatalos közlemények.

A m. kir. miniszteriumnak 981/1916. M. E. számú rendelete az állami alkalmazottak által hivatalos kiküldetések alkalmával a szabályszerű útiilletményeken felül napidíjpótléknak és fuvarpénzpótléknak felszámítása tárgyában.

Az állami alkalmazottak által hivatalos kiküldetések alkalmával a szabályszerű útiilletményeken felül napidíjpótléknak és fuvarpénzpótléknak felszámíthatása tárgyában, a m. kir. minisztertanácsnak 1916. évi márczius hó 14-én hozott határozata alapján a következőket rendeli:

1. Azok az állami alkalmazottak, a kik — a hivatalos kiküldetések alkalmával járó illetményekről szóló s reájuk nézve érvényes szabályzat szerint — hivatalos kiküldetések alkalmával napidíjakat, illetőleg fuvarpénzt számíthatnak fel, mindazoknál a hivatalos utazásoknál, a melyek a jelen rendelet keltének napját követőleg érnek véget, a jelen Rendelet hatályon kívül helyezéséig, a szabályszerű napidíjon, illetőleg fuvarpénzen felül, az alábbiak szerint napidíjpótlékot, illetőleg fuvarpénzpótlékot is felszámíthatnak.

2. Napidíjpótlékot minden olyan nap után lehet felszámítani, a mely után egész (teljes vagy mérsékelt) napidíj jár és pedig:

a) négy (4) korona napidíjpótlékot számíthat fel az a tisztviselő (a gyakornokot is ideértve), a kinek 6 K teljes, vagy 7, 8, 10, 13 vagy 16 K teljes vagy mérsékelt, vagy 21 K teljes napidíjra, valamint az a díjnok, a kinek 4 K napidíjra (napidíjpótlékra) van igénye,

b) három (3) korona napidíjpótlékot számíthat fel az az altiszt vagy szolgálta, a kinek 3 vagy 4 kor. teljes vagy mérsékelt napidíjra van igénye.

Az a tisztviselő, a kinek 21 koronánál nagyobb teljes, vagy 16 koronánál nagyobb mérsékelt napidíjra van igénye, napidíjpótlékot nem számíthat fel.

3. A 2. pont alatt említett négy, illetőleg három korona napidíjpótlék olyan esetekben is csak egyszeres összegben számítható fel, a melyekben másfélszeres, illetőleg kétszeres napidíj felszámításának van helye.

Olyan esetekben pedig, a melyekben a 2. pont alatt

említetteknel kisebb összegű napidíjak, vagy csak félnapidíjak számíthatók fel, napidíjpótlékot egyáltalán nem lehet felszámítani.

4. A hosszabb ideig tartó hivatalos kiküldetéseknel a napidíjak helyett járó kiküldetési pótlék összegének megállapításánál, a napidíjpótlékot nem lehet számításba venni.

5. Kilométerenkint harmincz (30) fillér fuvarpénzpótlékot számíthat fel az a tisztviselő (a gyakornokot is ideértve), a kinek a reá nézve érvényes utiilletmény-szabályzat szerint, a tengelyen tett utak után kilométerenkint 40, 50, 60, 70 vagy 90 fillér (teljes vagy mérsékelt) fuvarpénzre van igénye, de csak olyan utak után, a melyeknél a tisztviselő a fuvar tényleg igénybe is vette.

A díjnokok, altisztek és szolgálta kilométerenkint húsz (20) fillér fuvarpénzpótlékot számíthatnak fel, ha fuvarpénz felszámítására egyébként is jogosultak, de csak olyan utak után, a melyeknél a fuvar tényleg igénybe is vették.

A kilométerenkint 90 fillérnél nagyobb fuvarpénzre igénynyel bíró tisztviselők fuvarpénzpótlékot egyáltalán nem számíthatnak fel.

6. Sem a napidíjpótlék, sem fuvarpénzpótlék felszámításának nincsen helye az áthelyezés folytán szükségessé vált átköltözéseknél, valamint olyan esetekben sem, a mikor az alkalmazott a hivatali székhelynek ellenséges megszállása vagy annak veszélye folytán, akár saját személyét illetőleg, akár családjá után napidíjakat vagy utazási költségeket számíthat fel.

7. Az az alkalmazott, a ki a fentiek szerint napidíjpótlékot számíthat fel, lakás, fűtés, világítás, kiszolgálás és egyéb ellátási vagy kényelmi kiadást nem számíthat fel, s ilyen kiadásoknak felszámítására, a jelen Rendelet hatályon kívül helyezéséig külön engedély sem adható.

8. Az utazási átalányt élvező alkalmazottak, a kik az utazási átalány mellett sem napidíjakat, sem fuvarpénzt nem számíthatnak fel, fuvarpénzpótlékot egyáltalán nem, napidíjpótlékot pedig csakis abban az esetben számíthatnak fel, ha tényleg több napot töltenek hivatalos kiküldetésben, mint a mennyire az utazási átalány ellenében kötelezve vannak és csakis a kötelezőleg megállapított napok számát meghaladó napok után.

9. Az utazási illetményeknél az állami alkalmazottak egyes csoportjai részére, akár az egész országra, akár csak egyes vármegyékre nézve eddig akár a háború tartama alatt, akár ezt megelőzőleg bármily czímen esetleg engedélyezett pótlékok és feljavítások mindazoknál a hivatalos utazásoknál, a melyek a jelen Rendelet keltének napját követőleg érnek véget, hatályukat veszítik.

Budapesten, 1916. évi márczius hó 23-án.

Gróf Tisza István s. k.

*

Rendelet.

47004/I—A.

1916.

(Erdőgazdasági munkásoknak és alkalmazottaknak a népfelkelői szolgálat alóli felmentése ügyében.)

A honvédelmi miniszter úr a tüzi-, bányá- és talpfa

termelésnél, valamint a fűrészeknél alkalmazott meghatározott időre felmentett népfelkelésre kötelezett erdőgazdasági munkásokat és alkalmazottakat, a kiknek felmentése *folyó évi március 30-ika előtt letelne, hivatalból folyó évi június hó 30-áig felmentette.*

Az érdekeltek erről a legcélszerűbb módon azonnal értesítendőik azzal, hogy a felmentésnek hivatalból történt meghosszabbítása a honvédelmi miniszter úr idei 5700. elnöki számú rendeletére való hivatkozással az illetők igazolványi lapjára folytatólag a községi előljáróság, illetőleg városi hatóság által lesz rávezetendő.

Földművelésügyi miniszter.

*

40524.

I/B—1. F. M. szám.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőigazgatóságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(Az államerdészeti nyugdíjasok és illetve nyugbérések részére árjegyzéki áron engedélyezett tüzfamennyiség kiszolgáltatása tárgyában).

Felmerült esetből kifolyólag értesítem az igazgatási hivatalt, hogy az 1915. évi 109868. és 134816. számú körrendeleteimben* tárgyalt államerdészeti nyugdíjasok és nyugbérések részére árjegyzéki áron engedélyezett tüzfamennyiségek csak azoknak szolgáltatathatók ki, a kik olyan városban, vagy községben laknak, a hol kincstári tüzifarakvár van s illetve a mely város, vagy község határában a kincstárnak olyan tüzifarakodója van, a honnan rendszerint az illetményjogosultak tüzfáját is kiszolgáltatja.

Budapest, 1916. évi január hó 21-én.

A miniszter helyett:

Bartóky államtitkár.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Ő császári és apostoli királyi Felsege folyó évi március hó 24-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával buzgó és odaadó szolgálataik elismerésül *Gaál Károly* segédhivatali főigazgatónak, az Országos Erdészeti Egyesület pénztárosának a királyi tanácsosi címet, *Stegmeier Ödön* földművelésügyi miniszteriumi erdészeti segédhivatali igazgatónak pedig a koronás arany érdemkeresztet méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

*

Ferencz Salvator főherceg úr Ő császári és királyi Felsege, a háború alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemek elismerésül *Orosz Antal* m. kir. főerdőtanácsosnak, *Orosz Antalnének* és dr. *Saad Andor* kincst. erdészeti orvosnak Liptóújváron, a Vörös-kereszt hadi-ékiértményes II. oszt. díszjelvényét méltóztatott díjmentesen adományozni.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter Márton Sándor m. kir. erdőtanácsost elismerésének kifejezése mellett saját kérelmére nyugalmába helyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Dénes Zoltán m. kir. segéderdőmérnököt *Selmeczabányáról Besztercebányára.*

*

* Lásd «Az Erdő» 1915. évi. 179. és 189. old.

Szerk.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Richter György m. kir. segéderdőmérnököt Kohóvölgyről Lippára.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a tótsóvári m. kir. erdőhivatal területében Mikola Alajos m. kir. famesztér és Stampel Mihály m. kir. segéderdőmérnököt nyugalmába helyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi március hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Földmív. min. 1908.—, hd. 120.—, Deliblati birtokkez. 24.—, Szombathelyi adóhiv. 40.—, Gumbír József 5.—, Tripammer Károly 3.60, Ungvári adóhiv. hd. 23.85, Veszprémi püsp. erdőhiv. 20.—, Aradi adóhiv. 44.—, Bazini közalap. erdőgond. hd. 11.15, Vallás min. 64.—.

1 koronát fizettek: Baumgarten Nándor, Novák János, Vohradnyik Vilmos, Papp Imre.

2 koronát fizettek: Sedlacek Pál, Baráth Mihály, Maróvési urad., Serb György, Rédl Ede, Szamkó Lajos, Kónya Dénes, Gere Antal, Sümegi József, Govalik Sándor, Bálint József, Repiczky Gusztáv, Szántai Elek.

3 koronát fizettek: Molnár István, Piller Péterné, Terbanca András, Boross József, Kazán Ferencz.

4 koronát fizettek: Jellinek István, Kádár Imre, Csató Lajos, Pápa-ugodi hitb., Barabási Károly, Eszterházy hg. lékai erdőgond., Gallasz András, Havasi Imre, Kertész Lupló, Melichár Nándor, Szabó György, Noll Ignác, Székács Pál, Drexler János, Marosvásárhelyi adóhiv., Catilina Sergius, Kuzma Gyula, Zakamenei erdőgond., Felsőbánya város, Gáspár János, Juhász János, Lubó Lajos, Rajezi János, Szelecsán Illés, Böles József, Fehér József, Horváth Imre, Sárkóczi József, Kassa város, Bándy Sándor, Link János, Mester János, Gr. Zedtwitz erdőhiv., Roskó Pál, Gönczö András, Svenda László.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavított lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főleg reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

N. R. Az állami tisztviselők és a rendszeres évi fizetést élvező altisztek és szolgák, utóljára élvezett beszámítható javadalmazásuknak (fizetés, személyi pótlék) alapul vétele mellett, 5—10 beszámítható szolgálati évig az említett javadalmazásnak 40%-át, minden további év után pedig annak további 2%-át kapják nyugdíjképen. A beszámítható szolgálati idő megállapításánál az egész éveken felül maradó és hat hónapot meghaladó évhányad egész éveknek számít, a hat havi, vagy annál kisebb évhányad pedig figyelmen kívül marad. Önnek tehát 17 évnek számítandó szolgálata alapján legutóbb élvezett évi 700 kor. fizetése és évi 300 kor. személyi pótléka, vagyis összesen évi 1000 kor. beszámítható javadalmazása után évi 540 kor. nyugdíjra, valamint ennek megfelelően évi 160 kor. lakbérnyugdíjra van igénye. Jelenleg élvezett összes járandóságai be lesznek szüntetve.

Hegység. Más tanácsot nem tudunk adni, mint hogy hivatkozással a pályázati hirdetőnyelben közölt feltételekre, írásbelileg kérje felettes hivatalától, s a mennyiben az eredményre nem vezetne, magától a birtokos úrtól véglegesítését.

H. I. 1. A háborús segélyre az 1915. évi 94930. eln. számú rendelet 9. pontja értelmében önnek is igénye van. — 2. A másik segély nem jár.

Sz. E. A fegyelmi eljárás elrendelése teljesen jogosult s az ellen azon a címen, hogy ön már előbb lemondott szolgálatáról, kifogással élni nem lehet. Néha még meghalt alkalmazott ellen is le kell folytatni a fegyelmi vizsgálatot, mert ha az illető olyan súlyos szolgálati vétséget követett el, a mi miatt, ha élt volna, a szolgálatból elbocsátott volna, úgy özvegye nem kapna nyugdíjat. Ha azonban a kiszabott

büntetést soknak, vagy az ítéletet igazságtalannak tartja, úgy az ellen a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához lehet 14 napon belül felelkezni.

Hogy a kiszabott pénzbüntetést jelenlegi szolgálati helyén a fizetéséből levonják, szintén helyes és az nem kifogásolható.

P. A. A 43805/912. évi F. M. rendelet értelmében csak a véd területet ellátó erdőlegényeknek és segéderdőőröknek engedi meg indokolt esetekben a földművelésügyi miniszter úr, hogy addig, amíg ebbeli megbízatásuk tart s illetve amíg erdőörökké ki fognak neveztetni, a szabályszerű földváltásösszeg lefizetése ellenében 2 k. hold földet természetben élvezhessenek. A rendeletből következik, hogy az irodai erdőlegényeknek és segéderdőőröknek csak a földváltásra lehet igényük.

E. és V. A. O. Sz. Úgy az altisztek, mint a szolgák ruhálatánya bélyegköteles.

Erdész. Nem tudunk tanácsot adni. Forduljon valamelyik csendőrpáranocsához, vagy a «Csendőrségi Lapok» szerkesztőségéhez — Budapest, IV. Egyetem-utca 4. szám — vagy pedig a «Külügy-Hadügy» szerkesztőségéhez — Budapest, VIII. Népszínház-utca 16. szám.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

47 éves, róm. kath., nős, családost, ép egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Összes erdészeti teendőik önálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén is, kis- és nagyvad tenyésztésében teljes jártassággal bír, mikről kitűnő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Címe: Pál János uradalmi főerdőr, Törökbálint (Pest m.) (8.)

37 éves, nős, hadmentes egyén, ki az erdő szak-szerű kezelésében, fővad, apróvad és fácszántenyésztésben teljesen jártas, erd. szakiskolát jelesen végzett, 21 évi gyakorlattal, magyar, német és tót nyelvet úgy szóban, mint írásban tudó, keres főerdészi, erdészi vagy fővadászti állást. Cím a szerkesztőségben. (9.)

Azonnali belépésre állást keres 50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőikben jártas s gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva. Címe: Petrovits Gábor, Técső, (Máramaros megye). (7.)

HIRDETÉSEK

Ezer holdnyi birtokon, fele erdő, fele szántó vadászati jog több évre bérbe adandó. Vaddisznó és őz állandó vad, szarvas májustól őszig. A többi felvilágosítást Hornik erdész adja. Kálnás, posta Girált, Sáros m. (5.)

Tisztviselőnél, főúri birtokon butorozott szobát, tápláló étkezést jól megfizet lábbadozó tiszt nejével. Budapest, Üllői-út 18. III. 11. Csukássy. (4.)

Méhkasokat gyékényből szállítok. Közöséges kúpkas 2 kor., igen nagy 3 kor., átmeneti 4 kor. Matuska István, Nagykároly. (2.1V.2.)

A lévai uradalom erdőhivatala keres egy ügyes, megbízható erdőőrt, kinek kötelessége lenne részben az erdőőri munkálatokban segédkezni, részben a lakhelye mellett lévő urasági vadászhatár rendben tartani s fel-szolgálásban segédkezni. Sik erdő, nyugalmas állás.

Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal alanti címre küldendők: Uradalmi erdőhivatal, Léva (Bars m.) (3.11.2.)

1747/1916. sz.

Tölgyküllő-eladás. A lugosi m. kir. erdőigazgatóság faraktáraiban készletezett 50,680 drb tölgyküllő három eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok mellett eladatik.

Minden csoportra külön borítékban, külön ajánlatok teendők, melyek 1916. évi május hó 1-én délután 2 óráig a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál nyújtandók be, hol azok a következő napon nyilvánosan bontatnak fel.

A részletes árverési és szerződési feltételek, a csoportonkinti küllőmennyiség kimutatása, ajánlati űrlap és boríték az erdőigazgatóságnál szerezhető be.

Lugos, 1916. évi április hó 1-én.

(6.)

M. kir. Erdőigazgatóság.

Faiskolaterület 120 hold.

FARAGÓ BÉLA

cs. és királyi udvari szállíftó

magyar erdészeti magpergetőgyára csemetetelepek

ZALAEGERSZEG

Első és egyedüli magpergető gyár a Monarchiában, melynek saját erdészeti faiskolái vannak. Legnagyobb hasonnemű vállalat hazánkban. Mindennemű erdészeti magvak és csemeték, tölgymakk, remis-csemeték, fűmagvak, fűmag-keverékek, vadetető takarmánynövények, gyümölcsfák, rózsák és díszfenyők.

Árajánlattal szívesen szolgálók.
Árjegyzék kívánatra megküldetik. (1.1113.)

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

DIANA FEGYVER ATELIER
Gothard Sándor
Herény, Szombathely mellett, Vas m.
Lerakat: Budapest, VI., Váci-körút 61. sz., a Magyar Motor- és Gépgyár irodájában.

Használati fegyverek
120 korona ártól felfelé.
A kontinens legnagyobb luxusfegyver-raktára.
Saját szerkezet — saját minták!
Lerakat: Budapest, VI., Váci-körút 61. sz., a Magyar Motor- és Gépgyár irodájában.